

Sør-Hålogaland biskops årstale 2019

I Sør Hålogaland bispedømme er Den norske kirke fortsatt viktig for mange mennesker. Hele 79% av befolkningen tilhører Den norske kirke.

Kirkehusenes betydning

Hver uke er det aktivitet i de fleste kirkehusene i bispedømmet, gudstjenester, konserter, barnearbeid, øvelser, begravelser, konfirmantundervisning, åpne kirker for lystening og bønn, temakvelder og menighetsrådsmøter.

Det er en myte at kirkene våre stor tomme, og det er en enda større myte at folk ikke bruker kirkene. Nå i adventstiden før jul så vi dette veldig klart, i tillegg til alle typer gudstjenester, julevandring og julespill var det mange konserter, både med lokale og nasjonale utøvere. Jeg er glad for at de fleste menighetsråd åpner kirkene for mangfoldet av musikkarter og annen kunst, og slik lar kirkene brukes til å uttrykke menneskers evne til å skape og dele.

Det er det enkelte menighetsråd som har myndighet til å bestemme over kirkens bruk, og menighetsrådet kjenner de lokale forhold så godt at de vet hvordan dette må forvaltes på det enkelte sted.

Men en kirke er aldri et nøytralt sted, og når det er en konsert i en kirke vil rommet alltid også formidle noe. Jeg fikk selv være med på en kultur samling i Svolve kirke i høst, da Agenda Nord-Norge hadde sin store årlige konferanse. Der, midt i kirkens rom fikk Harald «Dutte» Berg overrakt Agendaprisen for sin store innsats for fotball og idrett, av statsminister Erna Solberg. Jeg er glad for Svolve menighetsråds åpenhet for dette arrangementet, det binder kirken og folket sammen, og gjør kirken til et rom hvor flere kjenner seg hjemme. Ikke alle arrangement vil passe i kirkens rom, men her har jeg stor tillit til at menighetsrådene forvalter sin myndighet rett.

Kirkehusene betyr mye for troen for mennesker i vårt bispedømme, det ser vi ikke minst når det er snakk om å legge ned kirker eller begrense aktiviteten der. Den trygghet og stabilitet og ikke minst historie som kirkehusene representerer skal ikke undervurderes. I 2018 har vi gjennomgått gudstjenesteforordningene for alle menighetene i bispedømmet. Det er biskopen som fastsetter hvor mange gudstjenester de ulike sokn skal ha, og med endrede

bosettingsmønstre, endrede samferdselsmuligheter og også endrede kirkelige ressurser må disse forordningene evalueres og revurderes. I dette arbeidet har vi også sett hvor mye kirkene betyr.

Og vi har mange skatter når det gjelder kirker her i bispedømmet, ofte skatter som er litt underkjent. Det er kirker med en spesiell historie, det er kirker med gamle klenodier i utsmykning og interiør, det er kirker med moderne design og arkitektur, det er kirker som ligger som perler i et landskap, det er kirker som vitner om folks kjærlighet og omsorg, det er kirker med vakker kunst. Min drøm er at vi i hvert prosti kunne laget en kirkeguide, en pilegrimsguide med rute for å komme fra kirke til kirke, og slik legge til rette for at flere får oppleve kirkene våre. Et skritt i retning av dette er arbeidet med å ha flere kirker åpne, slik at veifarende og lokalbefolkning kan komme inn, sette seg ned, kjenne på stillheten og rommets atmosfære, og kanskje få et glimt av det guddommelige i hverdagen. Det er mange hindringer som må overkommes for å få dette til, men vi ønsker å holde mulighetene for dette sterkt frem. Gjennom prosjektet «Pilegrim i nord» har vi satt dette på dagsorden, både gjennom å tilrettelegge for kystpilegrimsleia fra Trondenes til Nidaros, og gjennom arbeidet med å løfte frem lokale pilegrimstradisjoner. Dette arbeidet er støttet av Nordland fylkeskommune, og ledes av rådgiver og pilegrimsprest Bernt Aanonsen. På visitas i Sømna fikk vi oppleve det som kanskje er den nordligste Olavskilden, og dette er et sted som kan utvikles mye mer. På samme visitas fikk vi oppleve kunstinstallasjonene Kystkvinnene på Kvaløya i Sømna, laget av kunstneren Ingun Dahlin. Også slike steder kan vi gjerne knytte opp til samarbeid mellom kirke og kultur. Jeg har løftet frem ideen om å holde gudstjeneste på 8.mars, kvinnenenes internasjonale solidaritetsdag nettopp her.

Kirke og kultur

Kirkemøtet 2018 satte nettopp Kirke og kultur som et viktig satsningsområde for kirken videre, og i vårt bispedømme har vi her mange muligheter. Ikke minst knyttet til det rike kirke og kulturarbeid som våre kirkemusikere står i bresjen for. Kirkemusikerne skaper rom for møter der mennesker får del i kirkens budskap og kirkens kultur på mangfoldige og utvidende måter. Særlig er det mange barn og unge som gjennom korvirksomheten i kirken får et uvurderlig eierforhold til kirken og troen. Dette er et viktig arbeid både i diakoni og trosopplærings sammenheng. Det er også ofte gode samarbeidsrelasjoner mellom lokale kor og kirkemusikerne, det har jeg selv

opplevd både i Ballangen, Buksnes, Sortland. Mosjøen, Flakstad, Saltdal og Nesna og naturligvis i Bodø Domkirke dette året. Domkirken er et eksempel på hvor viktig kirkemusikken er både for trosopplæringsarbeidet, for liturgisk fornyelse og for formidling av bredden i kirkemusikk. Men vi har også betydelig kirkemusikkvirksomhet knyttet opp til flere steder i vårt bispedømme, ledet av dyktige kantorer. Vi er også godt fornøyd med at Kirkemusikksenter Nord har fått økonomisk mulighet til å fortsette sitt arbeid. Ikke minst betyr de mye for arbeidet med orgelkurs for ungdom. Og i 2019 vil stiftsdagene i begynnelsen av oktober, for alle ansatte i bispedømmet, nettopp ha «Hellige rom» som tema, I tilknytning til stiftsdagene vil vi i samarbeid med Bodø Domkirke og Kirkemusikksenter Nord også arrangere en salmefestival. I salmene har vi en kulturskatt som det er viktig å aktualisere inn i vår tid. Salmene er både kulturuttrykk og trosuttrykk, og vi er glad for at det også kommer flere og flere salmer med nordnorsk og samisk kontekst. Organist Hildur Eli Gryt i Skjerstad har i mange år arrangert salmekvelder, og i mars 2019 skal nr. 200 av disse gå av stabelen. Hit kommer bl. a. visesangeren Ola Bremnes, og leder for Kirkelig kulturverksted Erik Hillestad. I tilknytning til dette vil det bli en salmefagdag både i Skjerstad og Bodø. Det er et godt tegn for kirken at en relativt liten menighet som Skjerstad/Misvær har klart å skape dette konseptet som har samlet hundrevis av mennesker om salmene og deres betydning. Dette viser igjen hvor viktig det er at vi har kompetente medarbeidere i kirken, og at vi sammen ser muligheter fremfor hindringer.

Samisk kirkeliv

Vårt bispedømme har ansvaret for det lulesamiske forvaltningsområde i Den norske kirke. Dette året har dette arbeidet blitt intensivert ved at vi har ansatt en prest med et særskilt ansvar for dette. Rolf Steffensen begynte i august som sokneprest i Drag og Korsnes og med spesielt ansvar for det lulesamiske. Fra før har vi diakon Anna Kuoljok og kateket Edgar Stark Dobie-Njaastad som også har dette særskilte ansvaret. Det er viktig å synliggjøre det samiske, både i språk og trosuttrykk og kirkekunst, og ikke minst gi rom for dette i gudstjenester og andre kirkelige sammenhenger. Dette året har flere menigheter begynt å bruke noen samiske ledd i gudstjenestene, noe jeg er svært opptatt av skal bli normalordningen, og flere har trosopplæringsmateriell tilgjengelig på samisk. Selv om bispedømmet har ansvaret for lulesamisk er det både nordsamisk og sørsamisk, samt pitesamisk befolkning i vårt bispedømme, og det er opp til den

enkelte menighet hvilke samisk språk de vil bruke. Det er et meget vesentlig anliggende at samene i våre menigheter skal bli møtt med kirkelig tilbud på sitt eget språk og kulturuttrykk. Dette klarer vi ikke fullt og helt å oppfylle, men vi har det som et mål, og vi gjør noen fremskritt hvert år. Det er også gledelig at flere og flere menigheter markerer Samefolkets dag 6. februar. Bispedømmet er også involvert i arbeidet som det svenske og norske bibelselskap gjør med å oversette Det gamle testamentet til lulesamisk, et krevende og møysommelig arbeid.

Sammen med de to andre nordligste biskopene, i Nidaros og Nord Hålogaland, er biskopen i Sør Hålogaland med i det kirkelige arbeidet rundt Sannhets og forsoningskommisjonen, og vil være med å legge til rette for at menighetene våre kan være med på dette på en god måte. Den norske kirke har mye å svare for når det gjelder hvordan samene ble utsatt for fornorskning og tatt fra sitt språk, sin levemåte og sin kultur.

Internasjonalt arbeid

Gjennom Samarbeidsrådet for kristne kirker i Barentsområdet (SKKB) deltar Sør Hålogaland bispedømme i et viktig økumenisk arbeid hvor samiske spørsmål, klimaspørsmål i nord og utveksling av kultur og ungdomssamarbeid er viktige ingredienser. I en urolig verden er slike samarbeidsfora svært viktige, og det fremmer en forståelse som verden trenger, I dette arbeidet er kirker fra Sverige, Norge, Finland og Russland med. I 2018 var vi samlet til rådsmøte i Inari i Finland, og der var det samenes situasjon som var hovedfokus. I 2019 skal møte holdes i Narvik, med Sør-Hålogaland som vertskap.

I 2018 arrangerte vi også Nord Nordisk prestemøte for de lutherske kirkene i Finland, Sverige og Norge. Møtet var på Sortland, og temaet var utfordringer med å bo og leve i nord. Sokneprest Harold Holtermann holdt foredrag om hvordan han har arbeidet med sammenhengen kirke og samfunn, og Bente Aasjord ga gode samfunnsøkonomiske innspill til å snakke sammen om hvilke utfordringer nord står ovenfor. Her møtte vi også Kystvakta, og det understreket at sammen med andre samfunnsinstitusjoner har kirkene i nord strategisk betydning i forhold til trygghet og stabilitet i lokalmiljøene, klimautfordringer og miljøendringer samt beredskap ved ulykker.

Dåp og trosopplæring

Selv om det når det gjelder antall medlemmer fortsatt er stor oppslutning om kirken i vårt bispedømme, er det færre som helt naturlig velger dåp for sine barn. Dette er en trend i hele landet, og vi ligger ikke dårligst an. Men at medlemmene i kirken døver sine barn er helt nødvendig for en folkekirke, og vi har satt i gang arbeid for å finne muligheter for å gjøre dåpen mer tilgjengelig og dermed lettere å velge. Flere menigheter har gitt tilbud om drop-in-dåp, og inviterer til dåp uten at det må avtales på forhånd. Både Hunstad, Mo og Rønvik menigheter har gjort erfaring med denne type dåpstilbud. I tillegg til at dette kan være anledningen som gjør at voksne som ikke tidligere er døpt ser at her er det en mulighet, er det også et poeng å tilby gjennomføring av dåp på en slik måte at det økonomiske og sosiale presset på dåpsselskap kan minskes.

Det er også nødvendig å arbeide mer med selve dåpsteologien, og fornye språket og innholdet rundt hva dåp er og hva dåp gir. At dåpen har et sterkt nådeperspektiv i seg, og at dåpen sidestiller alle mennesker og understreker vårt likeverd, er sider ved dåpen som mennesker i vår tid kan kjenne berører dem. I et samfunn med større bredde på det livssynsmessige område, og der de individuelle valg står meget sterkt må vi som kirke gi nye innspill til hva dåpen kan gi.

I 2008 fikk de første prostiene i vårt bispedømme egne midler til å drive systematisk trosopplæring. I årene etter er trosopplæringsplaner utarbeidet i alle menigheter. Dette arbeidet har særlig hatt breddeperspektiv som fokus, målet var tiltak som kunne nå flest mulig av de dømte barna tilhørende kirken. Mye fint har skjedd, nå er tårnagenter og lysvåken og tweens-samlinger og MILK kurs noe som mange barn og unge er kjent med, og terskelen for å delta på dette er lav. Alle menigheter har fått midler til å drive dette arbeidet. Gledelig er det at nå er korvirksomheten og det mer tradisjonelle barne- og ungdomsarbeidet også i større grad er knyttet opp mot trosopplæringsarbeidet, og sett som en del av dette. Det er meget viktig å fokusere på det kontinuerlige barne- og ungdomsarbeidet, slik at barn og unge kan få et forhold til kirken som gjør troen til en naturlig del av livet. Også i arbeidet med rekruttering til frivillig innsats og kirkelig utdanning er dette avgjørende. Her er det i mange menigheter et godt samarbeid med KFU.

Rekruttering og frivillighet

I 2018 har Sør Hålogaland bispedømme slitt med rekruttering til prestestillinger. Vi har underskrevet 71 vikaravtaler dette året, og ved årsskiftet har vi 20 ledige stillinger. Takket være gode vikarer har vi klart å holde aktiviteten i menighetene, og gjennomført de fleste gudstjenester og kirkelige handlinger. Men det er ikke alltid vi klarer å møte ønskene om dåp, begravelse og vielse slik kirkemedlemmene ønsker, og dette er nesten alltid p.g.a. vakanser, ikke bare på prestesiden, men også på organist/kantor. Dette er en utfordring for hele Den norske kirke, og det er satt i gang egne tiltak på rekruttering fra Kirkerådets side. De nærmeste årene vil svært mange prester gå av med pensjon, og det utdannes færre enn de som slutter. I tillegg til de unge som tar teologiutdanning på tradisjonell måte er det også flere i vårt bispedømme som har presteyrket som «second carrier», og som er blitt godkjent til ordinasjon gjennom ekvivalerende utdanning og/ eller praksis. I mai fikk jeg ordinere en av disse i Dolstad kirke, Gry Orfei Solbraa var filosof, men er nå prest. Vi jobber kontinuerlig overfor utdanningsstedene med fleksibilitet og mulighetstenkning når det gjelder studier i teologi. For mange i vårt bispedømme er f.eks. desentralisert utdanning viktig.

Også når det gjelder andre kirkelige stillinger er det behov for fleksibel utdanningsvei. Derfor har vi et samarbeid med Nord Universitet om muligheten for en kortere kirkefaglig utdanning for trosopplærere, diakonimedarbeidere og menighetspedagoger. Her er det behov for kompetanseheving, og vi samarbeider med Nidaros bispedømme og Nord Universitet om dette. I 2018 feiret KUN, Kirkelig utdanningscenter i nord, sitt 20 årsjubileum. KUN er fortsatt en viktig arena for muligheter til å utdanne seg til kirkelig tjeneste, og gjennom samarbeidet med VID vitenskapelige høyskole er KUN sikret god faglig drift videre. Gjennom utdanning på KUN i samarbeid med høyskoler og universitet kan en ta full utdanning til kateket, diakon, teolog og kantor. For Sør-Hålogaland bispedømme er det avgjørende for rekruttering at KUN opprettholdes. Vi har flere prestestudenter som er ansatt som vikarer i sitt utdanningsløp, og som slik kvalifiserer seg til ordinasjon og prestestilling.

Den viktigste rekrutteringsarena til kirkelige stillinger er menighetens arbeid blant barn og unge. Det tradisjonelle kristne barne- og ungdomsarbeidet er ikke så aktivt lenger, derfor må vi se på nye muligheter. Her er pedagogikken knyttet til trosopplæringsarbeidet en veiviser.

For at vi skal kunne opprettholde en levende folkekirke i hele vårt bispedømme er rekruttering av nye medarbeidere avgjørende. Men samtidig med rekrutteringsarbeidet til kirkelige stillinger vil fremtiden kreve at vi organiserer kirken på en måte som understreker hvordan medlemmene selv involveres i større grad. Samarbeidet mellom frivillige og ansatte og ny strukturering av dette er et anleggende som er satt på dagsorden i flere menigheter. Dette er et felt som både må intensiveres og utvikles med fantasi og åpenhet. Det var gledelig å se den store deltagelsen på medarbeidersamlingen bispedømmet arrangerte i Mo i Rana høsten 2018. Der ble nettopp kallet til tjeneste i kirken et viktig tema.

Landsdekkende folkekirke

Mye av kirkens virksomhet i vårt bispedømme er knyttet til gudstjenestene. Med mindre økonomisk tilskudd for kirkens drift, både fra stat og kommune, endrede bosettingsmønstre og endrede samferdselsmønstre, har vi måtte se på gudstjenesteforordningene for hele bispedømmet. Selv om det nå er forordnet noe færre gudstjenester, er jeg svært opptatt av at gudstjenestene er menighetens hovedsamling, og at mye arbeid i menighetene utgår fra de. Og vi er opptatt av at det ikke bare er folketallet som skal avgjøre hvor det skal feires gudstjenester. Sør Hålogaland er det bispedømmet som har flest øysamfunn og dermed en kommunikasjonsutfordring som er unik. Det er viktig at også øybeboere som ikke har mulighet til å nå kirker på andre steder enn sin øy har et gudstjenestetilbud. Vi ønsker ikke bare en «fastlandsdekkende» folkekirke, som prost Olav Rune Ertzeid på Helgeland så treffende sa det. Faste gudstjenester i lokalmiljøet med mulighet for å ha gudstjenestedeltakelse som en normal rytme i livet er viktig for opprettholde sin kristne tro og identitet.

Jeg vil påpeke det viktige i at Den norske kirke er landsdekkende. Dette har historisk vært en stor styrke for kirkens betydning i folket, og dette understreker at det er folk på et sted som tilhører kirken, ikke folk som mener det samme, eller har samme teologiske oppfattelse. Folkekirketeologien som ligger til grunn for denne tenkningen tas vare på når kirken virkelig er et samlingssted for alle dens medlemmer, og dåpen alene er utgangspunkt for tilhørighet og deltagelse. Denne teologien er både frigjørende, skaper likeverdighet, er åpen for mennesker med ulike seksuell legning, etnisitet, kjønn, alder og økonomisk og sosial status, og ikke minst samler den mennesker med ulike trosuttrykk. Å legge strukturer som tar vare på denne

type kirke er for meg et viktig anliggende i hvordan vi organiserer og finansierer kirken.

Det er et distriktperspektiv i dette som vi deler med lokalsamfunnet i sin helhet: I vårt land ønsker vi bosetting ikke bare i de store sentra, men også i bygdene spredt utover i landet. Slik tar vi hele landet i bruk og skaper en trygghet og sikkerhet både nasjonalt og lokalt. Flere småsamfunn i vårt bispedømme leverer også store verdier til den felles nasjonale økonomi, og er helt vesentlig for den meget viktige fiskerinæringen, her er Røst et godt eksempel. Å opprettholde en fiskeflåte som tar vare på bosetting, som høster havet på miljømessig bærekraftig måte og som gir oss mennesker en erfaring av hvor avhengig vi er av naturen, er et perspektiv som ikke bør være ukjent for kirken. Det samme kan sies om reindriftsnæringen som samiske familier i vårt bispedømme er en sterk del av. Reindriftsnæringen er ikke bare viktig for samene, men for totaliteten i vårt samfunn, den tar vare på en kultur knyttet til bærekraftig bruk av naturen, og den opprettholder en stadig påminnelse om forholdet mellom natur og menneske. Biskopene i Sør Hålogaland, Nidaros og Nord Hålogaland har sammen med Samisk kirkeråd understreket viktigheten av at reindriftsnæringens betydning ikke svekkes i møte med andre behov for bruk av naturressursene.

Kirkeordning i endring

Den norske kirke som helhet er inne i store endringsprosesser. Etter at vi ble skilt fra staten 1.1.2017, er det blitt arbeidet mye med hvordan Den norske kirke skal organiseres i fremtiden. Kirkemøtene i 2017 og 2018 arbeidet med dette, og på Kirkemøte i 2019 vil både kirkeordning og økonomisk fordelingsnøkkel mellom bispedømmene være på dagsorden. Det er åpenbart at det her er ulike ønsker i forhold til hvordan kirkens økonomi skal fordeles, og hvordan kirken skal styres i fremtiden. Sør Hålogaland biskop har her spilt inn at det bør være fleksibilitet i forhold til hvordan kirken organiseres sett i sammenheng med lokale og regionale behov, og at det bør være ordninger som i større grad kanaliserer økonomien til lokalmenighetenes aktiviteter og mindre til administrative enheter.

Disse endringene merkes også på at oppgavene for bispedømmekontoret på Stiftssenteret i Bodø endres. Flere oppgaver, som økonomi, arkiv og lønn skal nå legges på fellesenheter i den nasjonale kirke. Dette betyr at kontoret er inne

i krevende omstillingsarbeid. Det betyr også at vi ser på endrede muligheter for å organisere vårt arbeid i fremtiden. Bispedømmekontoret har to oppgaver: Å være biskopens råd, og å utføre oppgaver for bispedømmerådet. I vår kirkeordning ligger at lokalmenighetene er den minste enheten, og det er i lokalmenigheten kirken skjer. Men lokalmenighetene tilhører en sammenheng, en enhet, både regionalt, nasjonalt og også globalt. En kristen menighet er alltid mer enn de som samles lokalt, vi tilhører den verdensvide kirke. Dette betyr noe også organisasjonsmessig. Derfor er det viktig å se på organiseringen av bispedømmekontoret slik at det best mulig kan betjene alle menighetene i vårt bispedømme, og være en naturlig felles ressurs for diakoni, trosopplæring, gudstjenesteliv, liturgi og organisering. Bispedømmekontoret er ikke knyttet til noen bestemt menighet, men tilhører alle.

Gravferd

I Nordland fylke foregår fortsatt de aller fleste av begravelsene fra Den norske kirke. Men også dette er i endring. Gravferdene flyttes ikke bare fra Den norske kirke til andre tros og livssynssamfunn, flere ønsker nå individuelle løsninger på gravferd, ofte uten seremonier. Hvordan skal vi som kirke møte dette?

Vi skal arbeide med å gjøre gravferdene så gode som mulig, både utfra teologi, kompetanse og fintfølelse for de som har opplevd å miste noen av sine. Og vi skal aldri tenke at gravferdene er noe på siden av kirkens arbeid, gravferd og kontakt med mennesker i ytterpunktene i livet er noe av det viktigste kirken holder på med. Der møter vi de store livsspørsmålene, og i møte med disse har kirken et budskap som fortsatt bærer og gir håp.

Livssynsmangfold og økumenikk

Det sammensatte samfunnet religions og livssynsmessig sett har ikke bare nådd de store byer i vårt land. Også bygdene i Nordland har i dag en mer mangfoldig befolkning, ikke minst takket være flyktninger og asylsøkere som har bosatt seg eller er blitt bosatt her. Dette har ført til mange diakonale tiltak i menighetene, både diakonale tiltak som menighetene selv driver, men kanskje enda mer samarbeidstiltak med frivillige organisasjoner og kommuner om å skape gode forhold for de nyankomne.

Flere menigheter har også fått nye medlemmer gjennom kristne fra andre land som er kommet hit, og flere menigheter leier/ låner ut sine lokaler til kristne grupper fra andre land. Vi har nettopp hatt en gjennomgang av det økumeniske arbeid som drives rundt i menighetene, og vi ble overrasket over hvor mye dette egentlig er. Nå blir det en viktig oppgave å synliggjøre dette arbeidet også i det offentlige rom. Ikke minst er det viktig å synliggjøre det kristne fellesskapet gjennom økumeniske gudstjenester. Biskopen fikk selv være med på økumenisk gudstjeneste som er tradisjon i Rønvik kirke 1.nyttårsdag. Og på visitasene prøver vi å få til samtale med de andre kristne menighetene i området.

I Bodø har domprost Elin Vangen tatt initiativet til å starte et religionsdialogisk forum. Kirkemøtet har oppfordret til at det skal dannes religionsdialogiske senter i alle bispedømmene. Forumet i Bodø er begynnelsen på et arbeid som vi ikke vet hvor vil ende, men gjennom dette arbeidet blir representanter for de ulike religioner og livssyn kjent med hverandre, og dette er et godt utgangspunkt for videre samtaler. Biskopen var også invitert til den første feiringen av «EID for alle i Bodø», og ser på dette som en viktig møtearena. Religionsdialogens mål er å bli trygg på hverandres ståsted, lytte til hverandre, forstå og respektere, og slik være en god religiøs og livssynsmessig premissgiver for et sammensatt samfunn.

Ungdomsarbeid

Noe av det gledelige i vår kirke er å se hvordan ungdommens kirkedemokrati styrkes. Vi har vårt Ungdomsråd som er valgt på Ungdommens kirketing, og hvor hver menighet kan sende sine delegater. Det er inspirerende å være med på disse møtene med ungdommen. De er frimodige på å ta opp hvilke tema de synes kirken skal engasjere seg i, og de blir hørt til topps i kirkedemokratiet på Kirkemøtet. Og vi voksne lærer av ungdommene, de ber oss ta opp sentrale trosemner som hva det er vi tror på, de vil at vi skal engasjere oss på klima og miljøspørsmål, de utfordrer oss på å snakke nytt og tydelig om kjønnsroller og seksualitet, de er opptatt av ungdommers psykiske helse, og hva vi som kirke skal møte ungdommer med. For ungdomsrådet i Sør Hålogaland er også inkludering av det samiske viktig. Ungdomsrådets medlemmer rekrutteres fra bredden av menigheter i Den norske kirke, de representerer virkelig folkekirken. Noen av dem er kommet inn i kirkens arbeid gjennom konfirmantarbeidet, det er gledelig å se at flere menigheter intensiverer

konfirmantarbeidet, og ikke minst skjer dette gjennom samarbeid over menighetsgrensene. Det arbeides strategisk godt med konfirmantarbeidet, men utfordringen er å holde ungdommene tilknyttet kirken når konfirmanttida er over. Mange ungdommer flytter ut fra sitt lokalmiljø når de skal begynne på videregående skole eller når de skal studere, og den kirkelige tilknytning som de hadde lokalt er ikke så tydelig lenger. Det er gledelig å se at menighetene i større skolesentra tar denne utfordringen, og arbeider både diakonalt og gudstjenestemessig. I Hunstad menighet har de et eget konsept kalt ung@kirka som har som formål å gjøre kirken åpen og inkluderende for de unge i byen, Andre menigheter arbeider med myndighetsmarkeringer og jobb for ungdom i kirka. Felles for alle disse tiltakene er at det er nødvendig å gå opp nye veier for å nå de behov som ungdom i dag har. På visitas har jeg opplevd menigheter som har samtalegrupper for ungdom, og her er det mange udekkede behov. Mange ungdommer har mange spørsmål om livet og livets utfordringer, og det er ofte mangel på tydelige og trygge voksne- i en verden hvor nettet har overtatt mye av den sosiale kommunikasjon er nettopp menneskemøter ansikt til ansikt uvurderlig.

Trygge rom

Kirkemøtet 2018 utarbeidet nye strategier og målformuleringer for Den norske kirkes arbeid. For første gang kom målformuleringen om at kirken skal skape trygge rom uttrykt med i dette. Det betyr at vi skal være enda mer fokusert på at overgrep og seksuell trakassering også kan forekomme i kirkelige miljøer, og vi vil intensivere arbeidet for å forebygge at det ikke skjer. Det gjør vi gjennom å skolere ansatte, men også ved å ha rutiner og avtaler som ikke skaper rom for overgrep og seksuell trakassering. Dette er et emne som stadig må tas opp igjen, og «metoo-kampanjen» må vi hele tiden være oppdatert på. I Sør-Hålogaland har biskopen et fagetisk råd med personer som har spesialkompetanse på dette, og vi har nå jevnlig møter for å holde oss oppdatert og våkne på dette området.

Diakoni

I hele denne årstalen ligger diakonien som en rød tråd. Jeg er svært opptatt av at det diakonale perspektiv, nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket gjennomsyrrer all vår virksomhet som

kirke. I 2018 hadde vi gleden av at Kirkens Bymisjon fikk tildelt årets TV-aksjon, og det ble samlet inn mye penger til dette viktige arbeidet, I tillegg fikk Kirkens bymisjon et fokus som synliggjorde deres viktige arbeid. I etterkant av dette arbeides det nå med opprettelse av Kirkens Bymisjon også utenfor Bodø i vårt bispedømme. Det er gledelig. 2018 startet med at jeg vigslet to diakoner til kirkelig tjeneste, Christina Ellefsen til fengselsdiakon i Bodø og Ingrid Løkken til menighetsdiakon. Vigslingsgudstjenesten i Bodø Domkirke ble en manifestasjon av bredden i det diakonale arbeidet.

Utfordringene med grupper i samfunnet som faller utenfor den såkalte normale normen er økende. Mange ungdommer strever i forhold til krav om vellykkethet, flere flyktninger og asylsøkere faller utenfor i mange lokalsamfunn, det finnes en stor gruppe mennesker i limbo som er avskåret fra både jobb og utdanning, det er stor tilgang på rusmidler, og seksuelle overgrep og trakassering skaper store vanskeligheter for mange mennesker. I tillegg sliter mange økonomisk, og må ha hjelp fra det offentlige for å takle livet. Kirkens diakoni er både å ha tiltak som gjør hverdagen bedre for utsatte grupper, men den er også å arbeide politisk for å endre de rammene som skaper slike forhold. I sin diakoni vil kirken alltid måtte være politisk i den forstand at kirken taler de marginaliserte og utsattes sak. Men det betyr ikke at kirken er partipolitisk. Både konvertitter som sendes ut fra vårt land til en usikker og farlig tilværelse i sitt hjemland, eller mennesker utsatt for overgrep og seksuell trakassering som ikke blir sett og hørt, eller flyktninger som vanker på vårt rike lands dør og finner den lukket er grupper som kirken både nasjonalt og lokalt engasjerer seg for. Her vil både det kontinuerlige diakonale arbeid i menigheten og de mer aksjonspregede tiltakene være nødvendige. Vi kan aldri løse alle verdens problemer, men kirken vil alltid være forpliktet på å løfte frem urett og urettferdighet, hvor det enn skjer. Jeg er takknemlig for alle i vårt bispedømme som løfter dette frem.

Klimaforandringene i verden får vi stadig ny oppdatering på. Ungdommene i vårt bispedømme har i mange år vært opptatt av dette, og klimakonfirmanter er blitt et begrep knyttet til konfirmantgrupper som særlig fokuserer på dette. Klimakonfirmantene oppstod i Hemnes og Korgen, og helt konkret satte de i gang arbeid med å måle hvor mye Svartisen minsket for hvert år. En sterk tydeliggjøring av klimaforandringenes virkning. Ungdomsrådet har fokusert på problemet med plast i havet, og mange barn og ungdom rundt i vårt kystbispedømme har fått denne problematikken tett inn på livet. Vi arbeider konkret med at menighetene våre skal bli såkalt «Grønne menigheter», og vi

har øket tallet på slike betydelig i 2018. I dette ligger en forpliktelse på menighetene til å tenke miljø i all sin virksomhet, slik begynner den viktige mentalitetsendringen. I samarbeidet med misjonsorganisasjonene (SMM) er også miljø engasjementet stort. Flere menigheter har misjonsprosjekt som kombinerer vern om skaperverk og tradisjonelt kirkelig arbeid.

Folkekirken i Sør Hålogaland-en åpen dør i tro, håp og kjærlighet

I vårt bispedømme opplever vi at kirken er midt i livet. Hver uke møter tusenvis av mennesker i bispedømmet kirken og kirkens budskap. Som biskop ønsker jeg først og fremst at kirken skal være i det daglige livet til mennesker. Vi skal være der med et budskap som bringer respekt, håp, glede og fellesskap. Jeg takker alle som står i oppgavene med å formidle dette budskapet. Det er ikke alltid det vi gjør når de store avisoppslag eller nyhetssendinger. Det er heldigvis ikke avgjørende. Det avgjørende er at mennesker og menneskelige strukturer blir berørt og endret av kirkens budskap. Vår oppgave er å tro at det er mulig.

Vi tror fortsatt at Gud er virkelig, at Jesus Kristus er i vår verden og at Guds Ånd forvandler mennesker.

Bodø 21.01.2019

Biskop Ann-Helen F Jusnes